

Προκλήσεις και ευκαιρίες για την ενσωμάτωση της EAY στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση — Σύνοψη της έκθεσης

Εισαγωγή

Οι αυριανοί μηχανικοί, αρχιτέκτονες, επαγγελματίες του ιατρικού και επιχειρηματικού κλάδου θα αναγκαστούν να λάβουν υπόψη κατά την επαγγελματική τους ζωή τις πτυχές της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας (EAY). Η παρούσα έκθεση⁽¹⁾ και οι περιπτώσιολογικές μελέτες που παρουσιάζει δείχνουν ότι η διαδικασία ενσωμάτωσης (ένταξης) της EAY στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση περιλαμβάνει περισσότερες προκλήσεις από ό,τι η ενσωμάτωση της EAY σε άλλες βαθμίδες της εκπαίδευσης. Επιπρόσθετα, οι περιπτώσιολογικές μελέτες που παρουσιάζονται υποδεικνύουν ότι λαμβάνονται μέτρα για την ενσωμάτωση της EAY στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση σε διάφορους επιστημονικούς τομείς και με διάφορους τρόπους, καθώς και ότι, ανάλογα με τις περιστάσεις, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ποικίλες προσεγγίσεις και να αξιοποιηθούν διάφορες δυνατότητες.

Προκλήσεις

Είναι σημαντικό να είμαστε ενήμεροι για ορισμένες προκλήσεις που θέτει η διαδικασία ενσωμάτωσης της EAY στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Οι προκλήσεις περιλαμβάνουν:

- την ανάγκη ανάπτυξης εταιρικών σχέσεων με επιμέρους πανεπιστήμια, σχολές και καθηγητές,
- την ανάγκη να λειοτάξουν οι καθηγητές για τη σημασία της εκπαίδευσης σε θέματα EAY,
- τις σύγχρονες υψηλές απαιτήσεις και πιέσεις όσον αφορά τον χρόνο των προπτυχιακών φοιτητών,
- την έλλειψη στην τριτοβάθμια εκπαίδευση κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού σε θέματα EAY,
- την εισαγωγή μεθόδων πρακτικής, ενεργού μάθησης για την EAY σε ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον όπου κυριαρχούν μέθοδοι θεωρητικής μάθησης,
- τρόπους διαχείρισης πολυπληθών τάξεων,
- την έλλειψη διδακτικού προσωπικού πανεπιστημιακού επιπέδου με εμπειρία στην EAY ή/και ικανότητες και προσόντα που σχετίζονται με την ενεργό και συμμετοχική εκπαίδευση,
- τη διάθεση και διάχυση των σχετικών εκπαιδευτικών πόρων, όταν κατά παράδοση, τα μέλη του διδακτικού προσωπικού στην τριτοβάθμια εκπαίδευση διαφυλάσσουν με προσοχή τις γνώσεις τους επικαλούμενοι την προστασία πνευματικής ιδιοκτησίας,
- το χρονικό διάστημα που θα χρειαστεί για να ενταχθούν οι όποιες σχετικές αλλαγές σε ένα πρόγραμμα σπουδών,
- την έλλειψη χρηματοδότησης για την ανάπτυξη και παροχή εκπαίδευσης για την EAY στα πανεπιστήμια σε σύγκριση με τα σχολεία, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης για πιλοτικά έργα,
- την ανάπτυξη νέων γραμμών επικοινωνίας σε επίπεδο υπουργείων, στις περιπτώσεις όπου αρμόδια για τα σχολεία και τα πανεπιστήμια είναι διαφορετικά υπουργεία,
- τη συνεχιζόμενη ανάγκη βελτίωσης της νοοτροπίας (κουλτούρας) για την επαγγελματική ασφάλεια και την υγεία μέσα στα πανεπιστήμια.

Εξωτερικοί παράγοντες που διευκολύνουν την ενσωμάτωση

Ορισμένοι εξωτερικοί παράγοντες φαίνεται να διευκολύνουν την ενσωμάτωση της EAY στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Η διαδικασία ενσωμάτωσης έχει περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας:

- σε τομείς όπου η εθνική νομοθεσία για την EAY αναθέτει συγκεκριμένες αρμοδιότητες σε ορισμένους επαγγελματίες, όπως σε αυτούς που δραστηριοποιούνται σε έργα πολιτικού μηχανικού,
- στις περιπτώσεις όπου οι απαιτήσεις κατάρτισης για τους τεχνικούς ασφάλειας καθορίζονται από τον νόμο και περιλαμβάνουν μελέτες πανεπιστημιακού επιπέδου,
- στις περιπτώσεις όπου υπάρχει ακαδημαϊκό τμήμα που ασχολείται με την EAY, με την πιθανότητα ενσωμάτωσης της EAY να είναι μεγαλύτερη στα πανεπιστήμια τεχνικής κατεύθυνσης,
- στις περιπτώσεις όπου η αρμόδια αρχή για την EAY ή ο φορέας επαγγελματικής ασφάλισης αναλαμβάνουν τη διενέργεια προγραμμάτων κατάρτισης, στο πλαίσιο των οποίων θα μπορούσε να περιλαμβάνεται η παροχή υποστήριξης σε πανεπιστήμια,
- σε γνωστικούς τομείς όπου το πανεπιστήμιο έχει συγκεκριμένα καθήκοντα όσον αφορά στην EAY, για παράδειγμα σχετικά με την ασφάλεια των φοιτητών κατά τη διάρκεια των εργαστηριακών μαθημάτων και της πρακτικής εξάσκησης.

Παράγοντες επιτυχίας

Οι περιπτώσιολογικές μελέτες που παρουσιάζονται δείχνουν ορισμένους τρόπους και μέσα για να προσεγγιστεί η ενσωμάτωση της EAY στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Για παράδειγμα:

- Σε αρχικό στάδιο, αναζήτηση και **απασχόληση δεκτικών ατόμων** ή και οργανισμών για συνεργασία σε θέματα EAY.
- **Συνεργασία**, όχι υποδείξεις.

(1) Έκθεση: *Mainstreaming OSH into university education: (Ενσωμάτωση της EAY στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση)* <http://osha.europa.eu/en/publications/reports/tewe09007enc/view>

- **Ευαισθητοποίηση ως προς άλλες, ανταγωνιστικές ανάγκες του προγράμματος σπουδών** και ως προς τις πιέσεις που υφίστανται ήδη οι προπτυχιακοί φοιτητές.
- Περιορισμός της διδασκαλίας EAY σε ορισμένες **βασικές θεματικές ενότητες**.
- **Ενσωμάτωση των θεμάτων EAY στο περιεχόμενο των υφιστάμενων μαθημάτων** και όχι προσθήκη τους ως ξεχωριστό αντικείμενο, ιδιαίτερα όταν υπάρχουν περιορισμένες δυνατότητες για πρόσθετες διδακτικές ενότητες.
- Παροχή **κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού για την EAY**, το οποίο είναι σχετικό με τον γνωστικό τομέα στον οποίο θα ενταχθεί και με τον τρόπο διδασκαλίας του συγκεκριμένου μαθήματος.
- Χρήση **πραγματικών παραδειγμάτων** και αναζήτηση τρόπων εισαγωγής μεθόδων που βασίζονται στην επίλυση προβλημάτων, στην **ενεργό μάθηση** κ.λπ.
- Παροχή **βοήθειας σε ακαδημαϊκούς δασκάλους** σχετικά με τρόπους αποτελεσματικής χρήσης των εκπαιδευτικών υλικών.
- Αξιοποίηση της **ανάγκης παροχής οδηγιών ασφάλειας** κατά την πρακτική εξάσκηση, ως μέσο μετάδοσης στους φοιτητές του μηνύματος μιας ευρύτερης νοοτροπίας (κουλτούρας) πρόληψης.
- Χρήση **ηλεκτρονικής μάθησης και πόρων** για την υποστήριξη και τη συμπλήρωση της διδασκαλίας σε αίθουσες, αλλά και για την ευρύτερη αξιοποίησή τους στην εξ αποστάσεως διδασκαλία.
- Παροχή κινήτρων στους φοιτητές: η μελέτη της **EAY να συνεισφέρει στον τελικό βαθμό** ή να οδηγήει στην απονομή αναγνωρισμένου διπλώματος, κ.λπ.
- **Σωστός χρονικός προγραμματισμός:** ένα πανεπιστήμιο ή ένας επαγγελματικός κλάδος πρέπει αφενός να είναι έτοιμα να δεχθούν αλλαγές και αφετέρου να υπάρχει η ανάλογη διάθεση. Για παράδειγμα, έναρξη σχετικών συζητήσεων όταν γίνονται αλλαγές στο πρόγραμμα σπουδών ή στις στρατηγικές σχετικά με τους αποφοίτους πανεπιστημιακών σχολών στο μέλλον.
- **Συνεργασία με επαγγελματικές ενώσεις** για την κατάρτιση των προγραμμάτων σπουδών των πανεπιστημίων.
- **Διερεύνηση εταιρικών σχέσεων:** συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων, ερευνητικών ινστιτούτων, αρχών αρμόδιων για την επαγγελματική ασφάλεια, ασφαλιστικών εταιρειών και βιομηχανίας.
- **Προαγωγή και διευκόλυνση μιας σφαιρικής πανεπιστημιακής προσέγγισης για την EAY**, η οποία συνδυάζει την εκπαίδευση για την EAY και για τους κινδύνους με τη δημιουργία ενός ασφαλούς και υγιούς εργασιακού/εκπαιδευτικού περιβάλλοντος για όλο το προσωπικό και τους φοιτητές και η οποία προϋποθέτει την ενεργό συμμετοχή του προσωπικού και των φοιτητών στη διαδικασία αυτή.

Ακολουθούν οκτώ ακόμα ιδέες:

- Δημιουργία ενός κοινού **χώρου για την ανταλλαγή εκπαιδευτικών πόρων πανεπιστημιακού επιπέδου για την EAY**.
- Σε περίπτωση που παρέχεται ήδη κάποια μορφή εκπαίδευσης για την EAY, για παράδειγμα λόγω των εξωτερικών παραγόντων που προαναφέρθηκαν, αξιοποίηση αυτού του γεγονότος ως μέσου για την ευρύτερη ενσωμάτωση της EAY σε άλλες σχολές.
- Σε περίπτωση όπου **τοπικές επιχειρήσεις** συνεργάζονται με πανεπιστήμια, ενθάρρυνση των πρώτων να ενσωματώσουν την EAY στις δραστηριότητές τους που αφορούν τους φοιτητές (παροχή διαλέξεων, επισκέψεις ή προσλήψεις φοιτητών).
- **Αξιοποίηση των διδαγμάτων από τις εμπειρίες ενσωμάτωσης της EAY στη σχολική εκπαίδευση** καθώς και από την υιοθέτηση καλών πρακτικών όσον αφορά στην κατάρτιση νεαρών εργαζομένων και προσαρμογή αυτών των διδαγμάτων στην πανεπιστημιακή βαθμίδα.
- Αξιοποίηση της αυξανόμενης υιοθέτησης της «διαδικασίας μάθησης κατά διδακτικές ενότητες» και ανάπτυξη συγκεκριμένης **διδακτικής ενότητας για την EAY**.
- **Υιοθέτηση εκπαιδευτικών πόρων και μεθόδων επαγγελματικής κατάρτισης** για αξιοποίησή τους σε πανεπιστημιακό επίπεδο.

- Ενθάρρυνση **των εργοδοτών να αναγνωρίζουν τις γνώσεις για την EAY ως ευνοϊκό παράγοντα κατά τη διαδικασία πρόσληψης προσωπικού**.
- Υποστήριξη των **σχολών οικονομικής κατεύθυνσης κατά τρόπο ώστε να συμπεριλαμβάνουν την EAY και την οικονομική παραγωγικότητα** στα ερευνητικά και συνεδριακά τους προγράμματα.

Παραδείγματα πρακτικών

Όταν το Πανεπιστήμιο της Salamanca στην Ισπανία εισήγαγε το πτυχίο μάστερ τεχνικού EAY, παρέσχε μερικούς βασικούς εκπαιδευτικούς πόρους για την EAY σε όλους τους τελειόφοιτους φοιτητές, μέσω CD-ROM και διαδικτύου, εξασφαλίζοντας παράλληλα την υποστήριξη της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Στο πλαίσιο της αναζήτησης περιπτώσιολογικών μελετών για τις σπουδές διοίκησης επιχειρήσεων, το Εθνικό Συμβούλιο για την Ασφάλεια στις ΗΠΑ απονέμει το αριστείο προόδου Robert Campbell σε περιπτώσεις επιχειρήσεων με ξεχωριστές επιδόσεις στον τομέα της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας, καθώς και στον τομέα της οικονομικής παραγωγικότητας. Προσαρμόζει δε κατάλληλα τα βραβευμένα παραδείγματα έτσι ώστε να ταιριάζουν στο μοντέλο περιπτώσιολογικών μελετών που χρησιμοποιούν οι κορυφαίες σχολές διοίκησης επιχειρήσεων και συνεργάζεται ξεχωριστά με τους καθηγητές προκειμένου να τους ενθαρρύνει να χρησιμοποιήσουν αυτούς τους εκπαιδευτικούς πόρους.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το Εργαστήριο για την Υγεία και την Ασφάλεια, χρηματοδοτούμενο από την Εθνική Αρχή για την EAY, συνεργάστηκε με το Πανεπιστήμιο του Λίβερπουλ για να εντάξει τις βασικές αρχές και γνώσεις για την EAY σε ένα προπτυχιακό μάθημα της σχολής μηχανικών. Αυτό συμπεριελάμβανε τη χρήση μεθόδων ενεργού μάθησης και περιπτώσιολογικές μελέτες πραγματικών ατυχημάτων.

Στη Γερμανία υπάρχουν παραδείγματα διαπανεπιστημιακής συνεργασίας για τη συγκέντρωση γνώσεων και πόρων για την EAY, με σκοπό την ανάπτυξη και ανταλλαγή σχετικών εκπαιδευτικών πόρων ηλεκτρονικής μάθησης (NOP στο διαδίκτυο και KMR «Επικίνδυνες ουσίες σε εργαστηριακά μαθήματα»).

Στο Ινστιτούτο Τεχνολογίας του Δουβλίνου στην Ιρλανδία, οι υπηρεσίες ασφάλειας συμπεριλαμβάνουν τη φοιτητική ένωση στη συμμετοχική προσέγγιση προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το πανεπιστήμιο τηρεί τις υποχρεώσεις του ως προς την EAY και ότι προωθεί την ανάπτυξη σχετικής νοοτροπίας (κουλτούρας) για την EAY.

Στον διαγωνισμό Lacobus στη Γαλλία, φοιτητές αρχιτεκτονικής καλούνται να εντάξουν την EAY σε μελέτες αρχιτεκτονικών έργων. Σε άλλα σχετικά προγράμματα στη Γαλλία, συνεργάζονται φοιτητές από σχολές μηχανικών με φοιτητές αρχιτεκτονικής.

Γενικά συμπεράσματα

Τελικά, η λύση για το μέλλον πρέπει να είναι η ανάπτυξη μιας «σφαιρικής πανεπιστημιακής προσέγγισης» με σκοπό τη δημιουργία ενός ασφαλούς και υγιούς περιβάλλοντος εργασίας και μάθησης, σε συνδυασμό με την εκπαίδευση σχετικά με τους κινδύνους.

Η προσέγγιση αυτή θα πρέπει να συνδυάζει τη διαχείριση της EAY για την πρόληψη των κινδύνων με την αύξηση της ευαισθητοποίησης, την ανάπτυξη γνώσεων και ικανοτήτων αλλά και τη σωστή αντίληψη και συμπεριφορά ως προς την EAY, μεταξύ των μαθητών και του προσωπικού, συμπεριλαμβανομένων των καθηγητών και του τεχνικού, διοικητικού και βοηθητικού προσωπικού.

Είναι επίσης απαραίτητη η παροχή υποστήριξης για την σε πανεπιστημιακό επίπεδο μετάδοση των υφιστάμενων παραδειγμάτων καλής πρακτικής και των σχετικών παρεμβάσεων, καθώς και η ανταλλαγή ιδεών και συγκεκριμένων εργαλείων.

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, ΙΣΠΑΝΙΑ

Τηλ. +34 944794360, φαξ +34 944794383

E-mail: information@osha.europa.eu

© Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία. Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής. Printed in Belgium, 2010

